

Rut Barjuan • Dolors Maimir

Tallers de llenguatge

Guia didàctica - El dinar

FRAGMENTS DE MOSTRA PER A LA PÀGINA WEB

Edicions l'Àlber

ÍNDEX

Introducció	7
Vocabulari	9
Làmina general d'àmbit: el dinar	12
Forma: fonètica i fonologia	13
A. Mantenir una bona higiene nasal. Aprendre a mocar-se. Aconseguir una correcta i adequada posició dels òrgans bucofonadors que intervenen en els diferents sons nasals	13
B. Discriminar i classificar paraules que contenen sons nasals de les que no	15
C. Identificar, reconèixer i classificar els diferents sons nasals	17
D. Separar les síl·labes i localitzar la posició de la nasal dins la paraula	19
E. Produir espontàniament i de forma correcta els sons nasals (M, N, NY) en totes les posicions	19
Forma: morfosintaxi	23
F. Comprendre, construir i produir estructures sintàctiques simples: “subjecte+verb+objecte”. Aprendre a concordar el gènere i el nombre del nom	23
G. Utilitzar les partícules interrogatives QUI i QUÈ per conèixer els elements de la frase	25
H. Utilitzar nexes coordinats per unir i establir relacions entre frases	26
Contingut	27
I. Augmentar el vocabulari tant productiu com comprensiu	27
J. Classificar el lèxic presentat segons el camp semàntic que correspongui	28
K. Fer ús de la descripció per reconèixer i identificar elements	30
Ús	31
L. Construir un discurs narratiu coherent tenint en compte l'àmbit dinar	31
M. Potenciar i fomentar l'expressió oral a través del joc simbòlic	32
Habilitats psicolingüístiques	33
N. Establir relacions de semblança i diferència entre diversos elements	33
O. Reconèixer i identificar elements incorrectes en una situació o espai	35
P. Ser capaç de mantenir l'atenció necessària per resoldre determinades activitats	36
Q. Ordenar seqüències cronològicament	37
Lectoescritura	38
R. Desenvolupar l'habilitat lectora mecànica i comprensiva	38
S. Desenvolupar l'escriptura tant guiada com espontània	41
T. Integrar una paraula per completar una frase	43
U. Desenvolupar la capacitat visoperceptiva	43
Annexos	44

INTRODUCCIÓ

La col·lecció de llibres *Tallers de Llenguatge* és un conjunt de materials i activitats pensats per treballar els diferents aspectes que componen el llenguatge (forma, contingut i ús) tant oral com escrit, així com la seva base (memòria, atenció, percepció...).

Amb aquest material es pretén oferir recursos als diferents professionals (logopedes, mestres, psicòlegs, psicopedagogs, neuròlegs, treballadors socials...) que en el seu treball habitual tenen com a objectiu l'ensenyament i l'aprenentatge de la parla i el llenguatge. Per aquest motiu va destinat a tota la població, des de la infància a la vellesa, i a diferents dificultats relacionades amb la parla i el llenguatge: trastorns evolutius, adquirits, retards... Aquesta població queda identificada al llarg de la guia didàctica amb el nom de *subjecte*.

Com que és un material creat en llengua catalana i que parteix d'unes estructures lingüístiques bàsiques es converteix, també, en una eina d'estimulació de la parla i del llenguatge adequada per a aquella població d'incorporació tardana a la nostra llengua.

Cada llibre d'aquesta col·lecció fa referència a un context significatiu (la platja, la ciutat, el treball...), ja que el llenguatge s'aprèn en l'entorn més immediat i natural de la persona. Per això, el material es presenta per mitjà de fotografies que permeten una aproximació més real a aquest entorn.

Cada títol es compon de dos materials: una guia didàctica i un llibre d'imatges i paraules. La guia didàctica detalla els objectius generals i específics dels aspectes que es treballen i les activitats que se'n desprenen. El llibre de materials conté els recursos visuals necessaris per dur a terme aquestes activitats. El material d'un llibre pot ser utilitzat per qualsevol altre llibre de la col·lecció i les activitats descrites a la guia didàctica poden adaptar-se als altres contextos. Es tracta, doncs, d'un material suficientment ampli i multifuncional que ens permet escollir més d'una activitat per a un mateix objectiu, o una mateixa activitat per a diferents objectius.

El llibre de materials és absolutament manipulable i desmuntable, de manera que, un cop retallats ens queda estructurat en: cartronets, sèries, làmines i jocs. Aquest material resultant es pot classificar seguint els codis corresponents conjuntament amb el dels altres títols de la col·lecció, ja que ens queden diferenciats els uns dels altres pel color del marc (platja: blau, ciutat: lila...). Aquesta estructuració ens permet tenir un ordre i una organització de tots els materials amb capses o sobres, segons cadascú. Al mateix temps, és convenient plastificar el material per a una millor conservació.

Sota el títol de *Tallers de Llenguatge: el dinar* hi trobem un conjunt de materials i activitats per treballar determinats aspectes del llenguatge tant oral com escrit vistos des del centre d'interès *els aliments i àpats*. A continuació detallem els objectius, els quals estan estructurats en funció de les tres dimensions del llenguatge (forma, contingut i ús), les habilitats psicolingüístiques i la lectoescriptura.

(Objectius del Taller de llenguatge EL DINAR)

FORMA	
FONÈTICA I FONOLOGIA	MORFOSINTAXI
<ul style="list-style-type: none"> • Mantenir una bona higiene nasal. Aprendre a mocar-se. • Aconseguir una correcta i adequada posició dels òrgans bucofonadors que intervenen en els diferents sons nasals. • Discriminar i classificar paraules que contenen sons nasals de les que no. • Identificar, reconèixer i classificar els diferents sons nasals. • Separar les síl·labes i localitzar la posició de la nasal dins la paraula. • Produir espontàniament i de forma correcta els sons nasals (M, N, NY) en totes les posicions. 	<ul style="list-style-type: none"> • Comprendre, construir i produir estructures sintàctiques simples (S+V+O). • Aprendre a concordar el gènere i el nombre del nom. • Utilitzar les partícules interrogatives QUI i QUÈ per conèixer els elements de la frase. • Utilitzar nexes coordinats per unir i establir relacions entre frases.
CONTINGUT	
<ul style="list-style-type: none"> • Augmentar el vocabulari tant productiu com comprensiu. • Classificar el lèxic presentat segons el camp semàntic que correspongui. • Fer ús de la descripció per reconèixer i identificar elements. 	
ÚS	
<ul style="list-style-type: none"> • Construir un discurs narratiu coherent tenint en compte l'àmbit <i>dinar</i> treballat. • Potenciar i fomentar l'expressió oral a través del joc simbòlic. 	
HABILITATS PSICOLINGÜÍSTIQUES	
<ul style="list-style-type: none"> • Establir relacions de semblança i diferència entre diversos elements. • Reconèixer i identificar elements incorrectes en una situació o espai. • Ser capaç de mantenir l'atenció necessària per resoldre determinades activitats. • Ordenar seqüències cronològicament. 	
LECTOESCRITURA	
<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolupar l'habilitat lectora mecànica i comprensiva. • Desenvolupar l'escriptura tant guiada com espontània. • Integrar una paraula per completar una frase. • Desenvolupar la capacitat visoperceptiva. 	

SONS NO NASALS

- 1 Got
- 2 Setrill
- 3 Plat
- 4 Paella
- 5 Tassa
- 6 Pebrots
- 7 Cebes
- 8 Sal
- 9 Pa
- 10 Xocolata
- 11 Galetes
- 12 Cols
- 13 Aigua
- 14 LLet
- 15 Espàrrecs
- 16 Tovalló
- 17 Pitet
- 18 Espaguetis

SONS NASALS

M	N	NY
19 Gambes	27 Llimona	25 Mongetes
20 Musclos	28 Bombons	36 Pany
21 Formatges	29 Magranes	37 Puny
22 Morter	30 Moniatos	40 Pinya
23 Meló	31 Mandarines	41 Xampany
24 Tomàquets	32 Plàtan	42 Nyores
25 Mongetes	33 Ganivet	43 Llenya
26 Raïm	34 Pinces	44 Pinyons
27 Llimona	35 Nata	46 Menjador
28 Bombons	38 Davantal	48 Vinya
29 Magranes	39 Cuina	62 Castanyes
30 Moniato	45 Nevera	63 Tonyina
31 Mandarines	47 Mantega	
41 Xampany	49 Avellanes	
46 Menjador	51 Nous	
47 Mantega	53 Llonganissa	
50 Ametlles	54 Llenties	
52 Hamburgueses	55 Albergínia	
57 Maionesa	56 Pastanagues	
58 Amanida	57 Maionesa	
59 Mel	58 Amanida	
60 Microones	60 Microones	
64 Enciam	61 Pernil	
65 Poma	63 Tonyina	
66 Calamars	64 Enciam	

SONS NASALS: M

M-	-M-	-M
20 Musclos	19 Gambes	26 Raïm
22 Morter	21 Formatges	64 Enciam
23 Meló	24 Tomàquets	
25 Mongetes	27 Llimona	
29 Magranes	28 Bombons	
30 Moniato	41 Xampany	
31 Mandarines	50 Ametlles	
60 Microones	52 Hamburgueses	
47 Mantega	58 Amanida	
59 Mel	65 Poma	
46 Menjador	66 Calamars	
57 Maionesa		

SONS NASALS: N

N-	-N-	-N
31 Nata	57 Maionesa 54 Llenties	32 Plàtan
45 Nevera	27 Llimona 38 Davantal	
51 Nous	39 Cuina 53 Llonganissa	
	29 Magranes 55 Albergínia	
	30 Moniatos 49 Avellanes	
	61 Pernil 56 Pastanagues	
	31 Mandarines 60 Microones	
	64 Enciam 58 Amanida	
	33 Ganivet 28 Bombons	
	47 Mantega 63 Tonyina	
	34 Pinces	

SONS NASALS: NY

NY-	-NY-	-NY
42 Nyores	25 Mongetes 62 Castanyes	36 Pany
	40 Pinya 63 Tonyina	37 Puny
	43 Llenya	41 Xampany
	44 Pinyons	
	46 Menjador	
	48 Vinya	

LÀMINA GENERAL D'ÀMBIT: EL DINAR

La làmina general d'aquest àmbit (pàgina 1 del material del Taller) se situa en una cuina on hi ha els objectes típics dels quals se'n desprèn vocabulari on es treballen els diferents sons nasals (ressaltats amb negreta).

- Els personatges (podem donar-los diversos noms en funció del que més interessi treballar): **nen** / **nen**a / **nens** / **noi** / **home** / **dona** / **senyor** / **senyora** / **mare** / **pare**
- A la **cuina** hi ha una taula, cadires, una **nevera** amb **congelador**, **imants**, una aixeta i l'aigüera, calaixos, **armaris**, una **finestra** amb **cortina**, una **planta**, una **làmpada** o **llum**, els **fogons**, el **forn**, el **microones** i una **campana** extractora. També hi ha una prestatgeria amb llibres de cuina i diversos pots, una llar de foc amb **llenya** i tres quadres.
- Als quadres hi ha dibuixats alguns aliments: **tomàquets**, **castanyes**, **moniatos**, **pinyons**, **nous**, **avellanes** i **ametlles**.
- Sobre el **marbre** hi ha un plat amb **mongetes**, un altre amb **llenties** i un altre amb **cigrons**. També hi ha **albergínes**, un **enciam**, un **tomàquet**, **pastanagues**, una **llauna de tonyina**, un **pernil** i un plat de **calamars a la romana**.
- A sobre la **nevera** hi ha una fruitera amb **pinya**, un **meló**, **raïm** i **plàtans**. Un tall de **síndria** fa d'**imant**.
- A la taula ja hi ha les estovalles i s'hi pot veure una fusta amb **llonganissa** i **formatges** i una **ampolla** de **xampany** dins una **xampanyera**. També hi ha **tovallons**, gots, copes, plats, forquilles, **ganivets** i culleres.
- A la làmina veiem que diversos personatges fan accions diferents:
 - La **mare** deixa un bol d'**amanida d'enciam** a la taula.
 - El **noi** porta, a les **mans**, una fruitera amb **taronges**, **pomes** i **mandarines**.
 - El **nen** tanca la **nevera**.
 - La **nen**a para la taula i hi posa les forquilles i els **ganivets**.
 - El **pare**, que porta un **davantall** i té unes **pinces** a la **mà**, tapa el plat de **calamars a la romana** que acaba de cuinar.

(Mostra d'activitats de fonètica i fonologia)**C2. El país de les nasals**

Descripció d'activitats: Es col·loca damunt la taula, o fins i tot al terra, tres conjunts corresponents als sons nasals fent interseccions entre ells. D'aquesta manera ens queden 3 països: EL PAÍS DE LA M, EL PAÍS DE LA N, EL PAÍS DE LA NY. S'explica al subjecte la història dels 3 països on només hi viuen objectes que continguin el so del nom del país. S'explica, però, que les fronteres estan poc definides de manera que els països entren uns dins dels altres i hi ha territoris on ens podem trobar M-N, M-NY, N-NY i M-N-NY i hi viuen aquelles paraules que tenen els dos o tres sons.

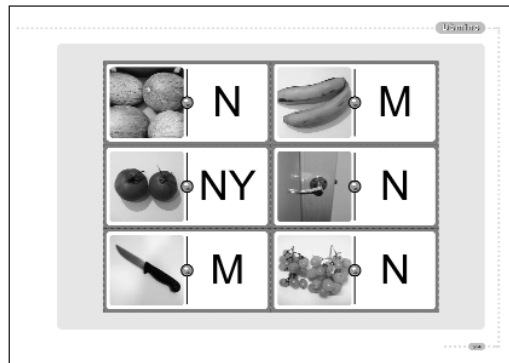
- Opció 1: El professional mostra i produeix el nom de les imatges (pàg. 5-12 del llibre de materials) alternant aquelles que contenen /m/, /n/ i /ny/ o bé més d'un d'aquests sons. Tot seguit, el subjecte les classificarà al país o intersecció corresponent.
- Opció 2: El subjecte, sense el model del professional, ha de classificar els mateixos cartonets que se li ofereixen en els països o interseccions segons el so o sons que percebi.
- Opció 3: El subjecte, sense el model del professional, ha de classificar cartonets que no s'hagin treballat en els països o interseccions segons el so o sons que percebi.
- Opció 4: El professional produeix sense mostrar imatges el nom de diferents objectes que presenten més d'un so nasal i el subjecte l'ha de dibuixar i col·locar a la intersecció que correspongui.

Per exemple:

Muntanya - Mona - Animal - Americana - Maneta
 Novembre - Monument - Nyam-nyam - Alemany

C3. Dòmino nasal

Material: Cal retallar les fitxes de dòmino que hi ha entre les pàg. 24 i 27, ambdues incloses.

Descripció de l'activitat: El professional explica la dinàmica i funcionament del joc del dòmino i aspectes a tenir en compte en aquesta activitat: cal anar enllaçant les grafies dels sons nasals amb una imatge que conté el so demanat. És important que el subjecte produeixi i s'adoni de la correspondència que es demana.

FORMA: MORFOSINTAXI

(Mostra d'activitats de morfosintaxi)

F. COMPRENDRE, CONSTRUIR I PRODUIR ESTRUCTURES SINTÀCTIQUES SIMPLS: "SUBJECTE + VERB + OBJECTE". APRENDRE A CONCORDAR EL GÈNERE I EL NOMBRE DEL NOM

F1. Joc de les accions

Material: Cartronets del Joc de les accions de la pàg.33 a 38 ambdues incloses del llibre de materials.

Descripció de les activitats:

- Opció 1: Es mostra al subjecte els diferents cartronets amb la mateixa acció però amb el personatge de l'acció canviat i se'n demana un en concret. Col·locar les tres imatges que tenim mostrant la mateixa acció però amb els subjectes de l'acció diferents (ex: agafem les imatges d'una senyora que cuina espàrrecs, un senyor que cuina espàrrecs i la d'uns senyors que cuinen espàrrecs).

Exemple: "Dóna'm la senyora que cuina espàrrecs."

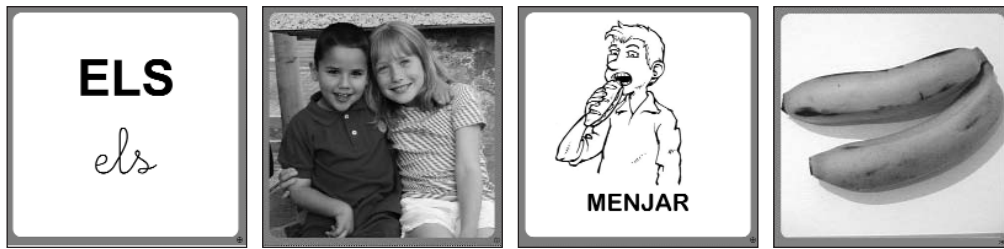
- Opció 2: Es mostra al subjecte un cartronet d'acció i es demana que es descriuï què passa a la imatge. Es pot dirigir tot preguntant: "Qui veus en aquesta imatge?" "Què fa aquest personatge?"

Quan el subjecte ha descrit què passa a la imatge se li ofereixen els cartronets necessaris per tal que pugui construir la frase.

- Opció 3: El professional construeix una frase amb els cartronets i el subjecte ha de llegir-la i buscar el cartronet de l'acció que representa.

- Opció 4: El professional construeix mitjançant els cartronets una oració i ofereix al subjecte més cartronets amb imatges que es poden substituir tant pel subjecte com per l'objecte i se li demana que ho faci.

Exemple: "El nen menja un plàtan".

El professional li pot fer preguntes al subjecte del tipus: "Si fem desaparèixer el plàtan, quin d'aquests elements podem col·locar a l'oració per tal que no sigui un disbarat?" El subjecte ha de tenir en compte diferents criteris per tal de seleccionar la imatge que s'hi escau (igualtat de nombre, de gènere, de camp semàntic,...).

Un cop el subjecte ha fet els canvis a l'oració inicial l'ha d'escriure mitjançant els cartronets. Es poden oferir només els cartronets que representen la frase i només s'haurien d'ordenar, o bé es donen més cartronets i el subjecte ha de buscar i ordenar en funció de l'acció que té.

- Opció 5: El professional ofereix tots els cartronets possibles al subjecte (subjectes, objectes, accions, nexes) i aquest ha de construir una oració de manera lliure. El professional ha de llegir la frase i si és correcta es respon amb el cartronet de l'acció que li correspon.

Nota: Per tal que tinguem totes les possibilitats: pel que fa a l'objecte convindria que el professional elaborés alguna tarja més (per exemple una taronja); pel que fa a les accions es podria dibuixar el nen, la nena, o tots dos, menjant avellanes... Convé tenir totes les possibilitats quant a gènere i nombre!

F2. Què dius ara?

Material: Cartronets del Joc de les accions, de la pàg.33 a la 38 del llibre de materials.

Descripció de les activitats:

- Opció 1: El professional escull un cartronet d'acció i construeix una frase incorrecta. El subjecte és l'encarregat de trobar l'errada d'estructura i modificar-la

- Opció 2: El professional escriu un parell o tres de frases mitjançant els cartronets i una d'aquestes ha d'estar mal concordada de gènere o de nombre. El subjecte ha de col·locar el cartronet de l'acció a les frases correctes.
- Opció 3: Sense cap tipus de referència visual el professional ha de dir frases senzilles mal concordades de gènere i nombre. Les frases han de ser noves per poder comprovar si ha interioritzat els conceptes que es treballen.

HABILITATS PSICOLINGÜÍSTIQUES

(Mostra d'activitats d'habilitats psicolingüístiques)

Hi ha un munt d'activitats no específiques d'*Habilitats Psicolingüístiques* en què es treballen aquests processos (memòria, atenció, raonament,...). Així doncs, dins de les activitats de fonètica i fonologia, morfosintaxi, contingut i ús, i lectoescriptura, el professional pot trobar maneres de treballar les habilitats psicolingüístiques a banda de les que proposem a continuació:

N. ESTABLIR RELACIONS DE SEMBLANÇA I DIFERÈNCIA ENTRE DIVERSOS ELEMENTS

N1. Sèries lògiques manipulables

Material: Cartronets d'imatges amb i sense sons nasals del llibre de materials.

Descripció de l'activitat:

- Opció 1: El professional tria tres cartronets d'imatges per fer una sèrie lògica senzilla i amb una única solució. Es dona la consigna adequada al subjecte i aquest ha de trobar l'element que no pertany a la sèrie manipulativa. Exemple: "Quin d'aquests elements no es pot menjar?"

EL GOT (O BÉ EL TERCER ELEMENT) NO ÉS UNA FRUITA, NO ES POT MENJAR.

- Opció 2: El subjecte escull els cartronets per inventar una sèrie. Cal recordar-li que hi ha d'haver un únic criteri perquè no hi hagi confusió.

N2. Sèries lògiques

Material: Es retallen les tires de Sèries lògiques del llibre de material que es troben de la pàg. 40 a la 44.

Descripció de l'activitat: Presentar les làmines de sèries lògiques i donar la consigna corresponent a cada sèrie.

Solucions:

Quins elements no segueixen la sèrie?

Pàgina 40

Pàgina 41

a) mongetes

a) tovalló

b) taronja

b) meló

Pàgina 42

Què trobem a la cuina? fogons, pinces, morter

Què podem trobar a la nevera? iogurt, gambes i carn

Pàgina 43

Fem pa amb tomàquet i llonganissa. Què necessitem? tomàquet, pa, oli i llonganissa

Fem una truita a la francesa, què necessitem? ous, paella, oli i fogons

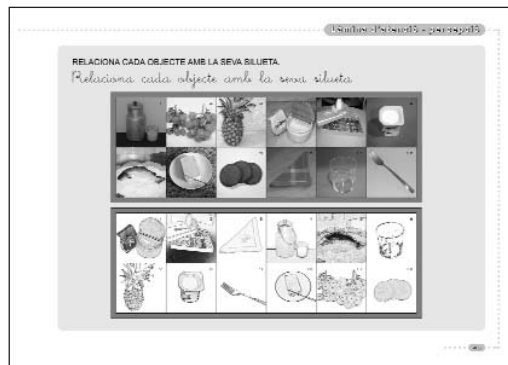
Pàgina 44

On podem anar a buscar tomàquets? hort, fruiteria, supermercat

Què podem menjar de postres? pastís, fruita, gelat

N3. Quan marxa el sol

Material: Presentar la làmina d'atenció - percepció de la pàgina 45 del llibre de materials.

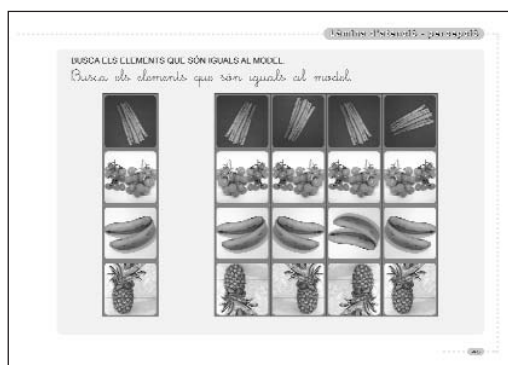

Descripció de l'activitat: El professional ofereix la làmina i explica al subjecte que relacioni cada objecte amb la silueta que li correspon. El subjecte ha d'establir la relació assenyalant a la mateixa làmina o mitjançant els números dels objectes.

Exemple: 1-4 / 2-11 / 3-7 / 4-1 / 5-2 / 6-8 / 7-5 / 8-10 / 9-12 / 10-3 / 11-6 / 12-9

N4. Alerta que s'assembla però no és igual

Material: Presentar la làmina d'atenció - percepció de la pàg. 46 del llibre de materials.

Descripció de les activitats:

- Opció 1: Si la persona que ha de resoldre l'activitat presenta molts problemes de situació espacial i lateralitat és convenient presentar l'activitat amb elements reals canviant-los de situació i anar verbalitzant el canvi que s'ha produït a l'espai: El professional ofereix material manipulatiu: mostra una posició concreta per exemple d'un llapis i llavors gira l'objecte i demana al subjecte que recuperi la mateixa posició mostrada.

- Opció 2: El professional ofereix la làmina, llegeix la consigna al subjecte i es demana al final de cada sèrie el perquè s'ha escollit l'indicat.

N5. El bingo dels aliments

Material: S'utilitzen els *Cartrons de bingo d'aliments - imatges*, que podem trobar a les pàgines 48, 49, 50 i 51 del llibre de materials i els cartronets d'imatges números: 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 19, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 31, 32, 35, 40, 47, 51, 61, 62, 63 i 65.

Descripció de l'activitat: Es reparteix un *Cartró de bingo d'aliments - imatges* a cada jugador (com a màxim poden ser 4 jugadors). Dins una capsa es col·loquen els cartronets de les imatges. S'estableix el torn de joc. Cada jugador agafa, quan és el seu torn, un cartronet de dins la capsa i ha de localitzar-lo en el seu cartró de Bingo. En cas de no tenir-lo es torna dins la capsa i es perd el torn de joc.

O. RECONÈIXER I IDENTIFICAR ELEMENTS INCORRECTES EN UNA SITUACIÓ O ESPAI

O1. Quin desordre!!!!!!!

Material: Presentar la làmina d'atenció - percepció de la pàg. 47

Nota prèvia: El professional abans d'iniciar aquesta activitat ha de canviar i modificar diferents elements que hi ha al seu entorn. Cal col·locar aquests elements de manera que el subjecte identifiqui el desordre, per exemple: podem posar una pilota damunt el llum, enganxar llapis als vidres de la finestra, enfil·lar una cadira damunt la taula, girar l'alfombra... Es demana al subjecte que busqui el desordre i si li segueix presentant dificultats per reconèixer els elements li podem anar donant pistes dient-li FRED o CALENT.

Descripció de les activitats: El professional presenta la làmina d'atenció-percepció i demana al subjecte que es fixi en l'espai que es presenta, és a dir, abans de tot ha de reconèixer el lloc per saber buscar les incongruències que s'hi troben. Seguidament, es demana que es busquin els elements incorrectes i cal que es vagi verbalitzant la raó i el motiu de l'error. Tenint en compte el nivell del subjecte es pot demanar que canviï (verbalment) l'objecte erroni pel correcte.

